

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
"07" yanvar 2026-cı il

Fənn sillabusu

İxtisasın şifri və adı: 7007007 - Meşəçilik.

İxtisaslaşma: Ümumi meşəçilik və meşələrin idarə olunması

Fakültə: "Aqrar və mühəndislik"

Kafedra: "Aqrar elmlər"

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Meşə bərpası və süni meşəəkmə texnologiyaları (İşçi tədris proqramı "Aqrar elmlər" kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il tarixli 01 Nəli protokolu ilə təsdiq edilmişdir).

Fənn proqramı:

Kodu: MUMF-04

Tədris ili: I (2025/2026)

Semestr: II

Tədris yükü: Cəmi: 150 saat. Auditoriya saati 30 (15 saat müh., 15 saat laboratoriya)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5

II.Müəllim haqqında məlumat: Coğ.ü.f.d.,dos. Heydərova Aynur Vəliağa qızı (mühazirə və seminar)

Məsləhət günləri və saati: IV gün saat 13:00-15:00

E-mail ünvanı: heyderova_1974@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küçəsi, 170 A

III.Tövsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat :

1.Məmmədov Q.Ş., Xəlilov M.Y. «Meşəçilik» (Bakı, 2002) – Əsas dərslik.

2.Xəlilov M.Y. «Azərbaycanın meşə ağac və kolları».

3. İbrahimov. Z.A. "Meşə əkinləri" (2012).

4. Yahyayev A.B. "Meşə təsərrüfatının əsasları" (2011).

5.Duryea, M. L., & Dougherty, P. M. «Forest Regeneration Manual» – Müasir dünya təcrübəsi üçün.

Əlavə ədəbiyyat:

6. "Meşə fondunun mühafizəsi, qorunması və meşələrin bərpası" qaydalarının təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2000-ci il 1 may tarixli, 78 nömrəli qərarı.

7. Tinus, R. W., & McDonald, S. E. «How to Grow Tree Seedlings in Containers in Greenhouses».

8.Azərbaycan Respublikasının Dövlət Standartları (AZS).

9.Meşə toxumları və əkin materialları üzrə normativlər.

IV.Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədrisi vacib deyil.

V.Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Meşə bərpası və süni meşəəkmə fənni meşə ehtiyatlarının bərpası, məhsuldarlığının artırılması, ekoloji funksiyalarının (torpaq-su mühafizəsi, iqlim tənzimlənməsi) gücləndirilməsi və sənayenin oduncağa olan tələbatının ödənilməsi məqsədilə elmi-texniki əsaslarla yeni meşəliklərin salınmasını və köhnələrinin bərpasını öyrənir.

Kursun əsas istiqamətləri :

- Meşə fondu sahələrinin bərpası: Qırılmış və seyrəlmiş meşə sahələrində qiymətli ağac cinslərindən ibarət dayanıqlı meşələrin yenidən formalaşdırılması.

- Süni meşəliklərin salınması: Meşəsiz ərazilərdə, yamaclarda və yararsız torpaqlarda əkin və səpin üsulu ilə yeni meşə massivləri və zolaqları yaratmaq.
- Məhsuldarlığın artırılması: Tezboyatan və yüksəkkeyfiyyətli ağac növlərindən istifadə etməklə meşələrin iqtisadi və ekoloji potensialını artırmaq.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal – tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal – tələbə keçirilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir;
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal – tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir;
- 6 bal – tələbənn cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmamazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1 – 2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal – suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17 – dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91 – 100	əla	A
2.	81 – 90	çox yaxşı	B
3.	71 – 80	Yaxşı	C
4.	61 – 70	Kafi	D
5.	51 – 60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri – kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda onun haqqında əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülecək.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 15 saat, laboratoriya 15 saat. Cəmi: 30 saat.

№	Mühazirə	Mühazirə	Tarix
	I kollektivium mövzuları		
1	Mövzu 1. Meşə bərpası metodlarının seçilməsi strategiyası haqqında təlimin əsasları. Plan: 1. Meşə bərpası haqqında təlim. 2. Meşə bərpanın ekoloji və iqtisqdi üstünlükləri 3. Sahənin ekoloji potensialına əsasən təbii və süni bərpa, kombine	2	

	edilmiş bərpa metodları haqqında qərarların verilməsi Mənbə: [1;3;4;6;9]		
2.	Mövzu 2. Meşə-toxumçuluq təsərrüfatının təşkili və idarə olunması Plan: 1. Meşə-toxumçuluq işinin təşkili və meşə-toxum rayonlaşdırılması. 2. Elit ağacların seçilməsi və daimi toxum sahələrinin idarə olunması. 3. Genetik-seleksiya əsaslı toxum ehtiyatlarının idarə olunması və logistikası Mənbə: [2;3;4;8;9]	2	
3.	Mövzu 3. Toxumların emalı və saxlanması Plan: 1. Toxumların emalı və saxlanması 2. Toxumların stratifikasiyası 3. Toxumların təmizlənməsi və uzunmüddətli saxlanma texnologiyaları Mənbə: [1;3;7;8;9]	2	
4.	Mövzu 4. Müasir ixtisaslaşdırılmış meşə şitillikləri (Piteromniya) və onların idarə olunması Plan: 1. Müasir meşə şitillikləri (Piteromniya). 2. Bağlı kök sistemi (BKS) texnologiyasının şitil yetişdirmədə iqtisadi üstünlükləri 3. Substratların hazırlanması və avtomatlaşdırılmış suvarma Mənbə: [1;2;4;5;9]	2	
II kollektivium mövzuları			
5.	Mövzu 5. Süni meşə salma mühəndisliyi. Meşə- kulturalarının salınmasında müasir aqreqatlar. Plan: 1. Süni meşə salma mühəndisliyi. 2. Torpağın hazırlanması üsulları (pilləli, cızıqlı, çala). Əkin sxemləri və növlərin uyğunluğu. 3. Meşə əkmə maşınları, frezlər və çuxur qazan texnikaların tətbiqi və iş səmərəliliyi Mənbə: [3;4;5;7]	2	
6.	Mövzu 6. Davamlı meşə idarəçiliyi (SFM) və bərpa. Meşə bitkilərinə qulluq və onların mühafizəsi. Plan: 1. Biomüxtəlifliyin qorunması şərtilə qarışıq və çoxmərtəbəli süni meşələrin yaradılması. 2. Meşə bitkilərinə qulluq və mühafizə. 3. Aqrotexniki qulluq (yumşaltma, alaqlardan təmizləmə) və heyvanlardan mühafizə sistemləri Mənbə: [1;3;4;5;6;7]	2	
7.	Mövzu 7. Arid və ekstremal şəraitdə meşəsalma. Plan: 1. Arid və ekstremal şəraitdə meşəsalma işlərinin aparılması 2. Şoranlaşmış və quraq ərazilərdə, yamaclarda və texnogen torpaqlarda meşə bərpası Mənbə: [2;4;5;]	2	
8.	Mövzu 8. Meşə bərpası layihələrinin monitorinqi və audit Plan: 1. Meşə bərpası işlərinin qəbulu, keyfiyyət nəzarəti və dövlət uçotu prinsipləri Mənbə: [2;4;5;7;8]	1	
Cəmi:		15 saat	

No	Laboratoriya	Saat	Tarix
1	Meşə toxumlarının fiziki göstəricilərinin (1000 toxumun çəkisi, təmizlik dərəcəsi) təyini.	2	
2	Resursların ekoloji dayanıqlığı və tükənməsi problemləri	2	
3	Müxtəlif ağac növləri üçün stratifikasiya müddətinin və rejimlərinin hesablanması.	2	
4	Bağlı kök sistemi (BKS) üçün optimal substrat qarışıqlarının (torf, perlit, vermikulit) hazırlanması	2	
5	Müxtəlif alətlərlə (meşə əkin borusu, qıl kətməni və s.) əkin texnikasının mənimsənilməsi.	2	
6	Meşə bərpası layihəsinin tərtibi (Əkin materialı ehtiyacının və xərclərin hesablanması).	2	
7	Peyvənd etmə və çiliklərlə çoxaltma texnologiyalarının praktik tətbiqi.	2	
8	Azərbaycanın müxtəlif regionları (məs. Qarabağ, Abşeron, Talış) üçün meşə-bərpa layihələrinin müzakirəsi	1	
	Cəmi:	15 saat	

XI. Fənnə dair tələb və tapşırıqlar:

Tələbə aşağıdakıları bilməli və bacarmalıdır:

- Meşəçilikdə təbii və süni meşə bərpa tədbirlərinin sadə və kombinə edilmiş metodlarının həyata keçirilməsini;
- Toxumların emalı, saxlanması, stratifikasiyası texnologiyalarını bilməli;
- Müasir ixtisaslaşdırılmış meşə şitillikləri (Piteromniya) və onların idarə olunması yollarını;
- Meşə əkmə maşınları, frezlər və çuxur qazan texnikalarının tətbiqi və iş səmərəliliyini;
- Biomüxtəlifliyin qorunması şərtilə qarışıq və çoxmərtəbəli süni meşələrin yaradılması.

XII.Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimatlar və müzakirələr;
- müstəqil iş,araşdırma (məsələn, praktiki nümunələrlə iş)
- problemlərə əsaslanan tədris;
- sahə işləri;
- qrup qiymətləndirməsi;
- ekspert metodu;

XIII Fənnin Təlim Nəticələri (FTN) :

- Meşə bərpada əkin üsullarını və müasir əkin metodlarını mənimsəyib.
- Meşə bərpa layihələrinin tərtibi, monirinqi audit uçot prinsiplərinin yollarını ayırd edir.
- Meşə bitkilərinə aqrotexniki qulluq və onların mühafizəsini həyata keçirir.
- Davamlı meşə idarəçiliyini və biomüxtəlifliyin qorunmasının əsaslarına yiyələnmişdir.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikirləri:

XV. Kollektiv sualları

I kollektiv

1. Meşə bərpası haqqında təlim
2. Təbii,süni və kombinə edilmiş bərpa metodları
3. Meşə-toxumçuluq işinin təşkili və rayonlaşdırılması.
4. Genetik-seleksiya əsaslı toxum ehtiyatlarının idarə olunması və logistikası
5. Toxumların emalı və saxlanması
6. Toxumların stratifikasiyası
7. Müasir meşə şitillikləri (Piteromniya).
8. Bağlı kök sistemi (BKS) texnologiyasının şitil yetişdirmədə iqtisadi üstünlükləri
9. Toxumların təmizlənməsi və uzunmüddətli saxlanma texnologiyaları
10. Elit ağacların seçilməsi və daimi toxum sahələrinin idarə olunması.

II kollektiv

1. Süni meşə salma mühəndisliyi.
2. Torpağın hazırlanması üsulları (pilləli, cızıqlı, çala).

3. Meşə əkmə maşınları, frezlər və çuxur qazan texnikaların tətbiqi və iş səmərəliliyi
4. Davamlı meşə idarəçiliyi (SFM)
5. Meşə bitkilərinə qulluq və mühafizə
6. Arid və ekstremal şəraitdə meşəsalma işlərinin aparılması
7. Meşə bərpası işlərinin qəbulu, keyfiyyət nəzarəti və dövlət uçotu prinsipləri
8. Şoranlaşmış və quraq ərazilərdə, yamaclarda və texnogen torpaqlarda meşə bərpası
9. Aqrotexniki qulluq (yumşaltma, alaqlardan təmizləmə) və heyvanlardan mühafizə sistemləri
10. Biomüxtəlifliyin qorunması şərtilə qarışıq və çoxmərtəbəli süni meşələrin yaradılması.

XVI. İmtahan sualları:

1. Meşə bərpası haqqında təlim
2. Meşə bərpanın ekoloji üstünlükləri
3. Meşə bərpanın iqtisadi üstünlükləri
4. Meşələrin təbii və süni bərpa metodları
5. Meşələrin kombine edilmiş bərpa metodları
6. Uzunmüddətli saxlanma texnologiyaları
7. Frezlər və çuxur qazan texnikaların tətbiqi
8. Meşə-toxumçuluq təsərrüfatının təşkili
9. Toxumçuluq təsərrüfatının idarə olunması
10. Meşə-toxum rayonlaşdırılması
11. Genetik-seleksiya əsaslı toxum ehtiyatlarının idarə olunması
12. Toxumların emalı və saxlanması
13. Toxumların stratifikasiyası
14. Toxumların təmizlənməsi
15. Müasir meşə şitillikləri (Piteromniya)
16. Bağlı kök sistemi (BKS) texnologiyası
17. Substratların hazırlanması və avtomatlaşdırılmış suvarma
18. Süni meşə salma mühəndisliyi.
19. Torpağın hazırlanması üsulları (pilləli, cızıqlı, çala).
20. Əkin sxemləri və növlərin uyğunluğu.
21. Meşə əkmə maşınlarının tətbiqi
22. Davamlı meşə idarəçiliyi (SFM)
23. Meşə bitkilərinə qulluq
24. Meşə ağaclarının mühafizəsi
25. Biomüxtəlifliyin qorunması
26. Qarışıq süni meşələrin yaradılması
27. Çoxmərtəbəli süni meşələrin yaradılması.
28. Meşə bərpası layihəsinin tərtibi
29. Meşə bitkilərinə qulluq və mühafizə.
30. Aqrotexniki qulluq (yumşaltma, alaqlardan təmizləmə)
31. Heyvanlardan mühafizə sistemləri
32. Arid və ekstremal şəraitdə meşəsalma işlərinin aparılması
33. Şoranlaşmış və quraq ərazilərdə meşə bərpası
34. yamaclarda və texnogen torpaqlarda meşə bərpası
35. Meşə bərpası layihələrinin monitorinqi və audit

“Meşə bərpası və süni meşəəkmə texnologiyaları” fənninin sillabusu 7007007 – “Meşəçilik” ixtisası “Ümumi meşəçilik və meşələrin idarə olunması” ixtisaslaşmasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus “Aqrar elmlər” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir. (“07” yanvar 2026-cı il, protokol № 05)

Fənn müəllimi:

dos. A.V. Heydərova

Kafedra müdiri:

dos. İ.C. Kərimov